

REGULAMIN KONKURSU "HISTORIA I KULTURA ŻYDÓW POLSKICH"

dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i dawnych szkół ponadpodstawowych wszystkich typów

IX edycja

I. Program konkursu "Historia i kultura Żydów polskich".

Proponujemy młodzieży odszukanie śladów pozostawionych przez żydowskich mieszkańców ich rodzinnych stron lub innych, wybranych miejsc, związanych z żydowską obecnością historyczną, wydobyć z zapomnienia świadectw tej obecności, sięgnąć po pamięć tych ludzi starszego pokolenia, którzy jeszcze pamiętają swych żydowskich sąsiadów.

Mamy nadzieję, że forma konkursu będzie ciekawa i inspirująca dla uczniów. Pozwoli im odkryć i poznać świat Żydów mieszkających kiedyś w najbliższym otoczeniu – w mieście, miasteczku, wsi, regionie lub w innych miejscach Polski. Pomoże także uzupełnić prawdziwy obraz dziejów Polski. Konkurs "Historia i kultura Żydów polskich" jest przeznaczony dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zasadniczym jego celem jest poznanie bogatej historii i kultury żydowskiej, jej wkładu i miejsca w dziejach społeczeństwa i państwa polskiego w ciągu wieków wspólnej historii, a także kształtowanie otwartości myślenia, uznania i poszanowania kultury i tradycji wielonarodowego Państwa Polskiego.

Uczniów przystępujących do udziału w konkursie obowiązuje na wszystkich jego etapach znajomość tematyki konkursu oraz literatury obowiązkowej. Preferowane są prace o tematyce regionalnej, dotyczące dziejów społeczności żydowskiej i jej kultury w miejscu zamieszkania ucznia, lub innym, wybranym miejscu, do którego uczeń dotarł.

Przyjmowane są także prace zawierające spostrzeżenia i poglądy na temat stosunków polsko – żydowskich i losów pamięci o Żydach w Polsce w latach 1945-2009.

Zespół zagadnień dotyczących tematyki konkursu oraz literatura obowiązkowa i uzupełniająca znajduje się w załączeniu.

II. Wytyczne do konkursu "Historia i kultura Żydów polskich".

1. Podstawa prawna.

1.1. Podstawą organizacji konkursu "Historia i kultura Żydów polskich" jest Rozporządzenie MENiS z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z dnia 18 lutego 2002 r., Nr 13, poz. 125).

1.2. Niniejsze wytyczne wynikają z zasad zawartych w regulaminie konkursów i olimpiad przedmiotowych i odnoszą się wyłącznie do konkursu "Historia i kultura Żydów polskich".

2. Organizatorzy.

2.1. Organizatorem konkursu jest Fundacja SHALOM pod patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej

2.2. Patronat naukowy nad tematyką i przebiegiem konkursu obejmują: Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie i Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego.

2.3. Konkurs jest organizowany przy współudziale kuratoriów oświaty.

2.4. Etap szkolny przeprowadzają komisje szkolne, zaś etap centralny Komitet Organizacyjny konkursu.

2.5. Konkurs jest organizowany co dwa lata.

3. Uczestnicy.

3.1. Konkurs jest przeznaczony dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

3.2. Uczestnictwo w konkursie jest dobrowolne. Uczniowie zgłaszają swój udział w konkursie nauczycielom przedmiotów: historii, języka polskiego, WOS lub innych przedmiotów, szkoły przesyłają zgłoszenie udziału w konkursie (zał. 1a) do Komitetu Organizacyjnego.

3.3. Ponowny udział uczestników wcześniejszej edycji konkursu nie jest zabroniony.

3.4. Dozwolony jest tryb indywidualnego zgłoszenia uczestnika. W takim przypadku należy kontaktować się bezpośrednio z Fundacją Shalom.

4. Etapy konkursu.

4.1. Konkurs przebiega w dwóch etapach.

I stopień - etap szkolny (praca pisemna)

II stopień - etap centralny (egzamin ustny i obrona pracy pisemnej)

4.2. Etap I - szkolny. Uczestnicy przygotowują samodzielnie obszerną pracę pisemną (około 15 stron maszynopisu), związaną z żydowską obecnością historyczną w danym regionie. O wyborze tematu pracy, jej formie i zakresie materiałów decyduje uczeń w porozumieniu z nauczycielem, przygotowującym go do konkursu.

Prace nie spełniające kryteriów samodzielności (np. skopiowane z internetu lub przepisane z książek) będą dyskwalifikowane. Cytaty należy opatrzyć przypisami mówiącymi o tym skąd dany tekst został zaczerpnięty.

Termin składania prac ustala komisja szkolna, która następnie dokonuje ich oceny za pomocą sześciostopniowej skali ocen szkolnych, według ogólnie przyjętych kryteriów oceny pracy pisemnej z historii, zwracając szczególną uwagę na **twórczy wkład ucznia** w opracowanie zagadnienia.

Uczniowie, których prace zostaną ocenione na stopień „celująca” lub „bardzo dobra” zostają zgłoszeni przez szkołę do udziału w etapie centralnym (zał. 1b). Do zgłoszenia należy dołączyć pracę pisemną, jej krótką, kilkudzaniową recenzję nauczyciela oraz wykaz dowolnie wybranych lektur z zakresu literatury uzupełniającej (3 pozycje) na egzamin ustny. Uczniowie mogą również zaproponować lektury spoza listy.

4.3. Etap II – centralny.

Powołana przez Komitet Organizacyjny Konkursu, komisja centralna złożona z pracowników naukowych Żydowskiego Instytutu Historycznego oraz Instytutu Historycznego UW, dokona oceny nadesłanych prac. O

wynikach oceny oraz zakwalifikowaniu do finału ustnego - uczestnicy oraz ich szkoły zostaną powiadomieni oddzielnym pismem wysłanym pocztą lub e-mailem (jeżeli adres e-mailowy zostanie podany w zgłoszeniu).

Finał ustny obejmuje:

- a) odpowiedź na 2 spośród 3 wylosowanych w zestawie przez uczestnika zagadnień z zakresu wiedzy ogólnej, związanej z tematyką konkursu - na podstawie literatury podstawowej.
- b) wypowiedź na temat wybranych lektur (3 pozycje);
- c) obronę samodzielnie przygotowanej pracy pisemnej.

O ostatecznym wyniku uczestnika w konkursie decyduje łączna ocena z pracy pisemnej oraz odpowiedzi ustnej w finale centralnym.

5. Zasady przeprowadzenia konkursu.

5.1. Etap I – szkolny przeprowadza komisja szkolna, złożona z nauczycieli historii i języka polskiego, WOS lub innych przedmiotów, a powołana przez dyrektora szkoły. Do udziału w pracach komisji (ustalenie tematów prac pisemnych, konsultacje, sprawdzanie i ocena prac uczestników konkursu) mogą być zaproszeni przedstawiciele instytucji naukowych i społecznych, zajmujących się problemami związanymi z tematyką konkursu. Przewodniczący komisji szkolnej czuwa nad prawidłowym przebiegiem konkursu, prowadzi dokumentację, przesyła do Komitetu Organizacyjnego konkursu zgłoszenie udziału szkoły w konkursie (zał. 1a), a po eliminacjach szkolnych – protokół z przebiegu etapu szkolnego (zał. 1b) – w terminach określonych w punkcie IV regulaminu.

Wraz z protokołem komisja przesyła do Komitetu Organizacyjnego konkursu prace uczniów zgłoszonych do udziału w etapie centralnym z załączonymi recenzjami nauczyciela oceniającego pracę. Do protokołu komisja dołącza wykaz indywidualnych lektur z zakresu literatury uzupełniającej (3 pozycje), wybranych dowolnie przez uczniów zgłoszonych do etapu centralnego.

5.2. Etap II – centralny przeprowadza Komitet Organizacyjny konkursu oraz powołana przezeń komisja centralna. O dokładnym terminie i miejscu etapu centralnego zakwalifikowani uczniowie oraz ich szkoły zostaną powiadomieni oddzielnym pismem.

5.3. Wymienione w punkcie 5.2 instytucje prowadzą dokumentację konkursu. Składają się na nią:

- lista członków komisji,
- lista członków jury oceniającego prace uczestników konkursu,
- protokoły z posiedzeń komisji,
- protokoły z przebiegu etapu szkolnego i centralnego,
- prace pisemne uczestników konkursu,
- zestawy zagadnień przygotowanych dla uczestników finału ustnego,
- wykazy indywidualnych lektur z zakresu literatury uzupełniającej,
- lista zgłoszonych do udziału w konkursie uczniów,
- lista uczniów zakwalifikowanych do etapu centralnego,
- lista laureatów konkursu,
- korespondencja.

Dokumentacja powinna być przechowywana przez dwa lata.

6. Ustalenia końcowe:

6.1. Adres do korespondencji:

Fundacja SHALOM

Pl. Grzybowski 12/16, 00-104 Warszawa

telefon: (0-22) 620.30.36/37, fax: (0-22)620.05.59

e-mail: shalom@shalom.org.pl, [http:// www.shalom.org.pl](http://www.shalom.org.pl)

- 6.2.** Pod wskazanymi wyżej telefonami można uzyskać informacje na temat organizacji konkursu. Od 1 listopada br. czynny będzie w Warszawie punkt konsultacyjny.
- 6.3.** Organizatorzy konkursu zastrzegają sobie prawo wykorzystania (opublikowania) w całości bądź w części nadesłanych prac.
- 6.4.** Organizatorzy pokrywają koszt przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia uczniów zakwalifikowanych do etapu centralnego oraz jednego opiekuna, towarzyszącego laureatowi/laureatom.
- 6.5.** Organizatorzy przewidują nagrody dla laureatów konkursu (wycieczki zagraniczne, atrakcyjne nagrody rzeczowe).

III – Terminarz konkursu

1. Zgłoszenie udziału szkoły w konkursie – do **30 listopada 2009 roku**.
2. I etap – termin składania prac ustala komisja szkolna,
3. Termin nadsyłania protokołów z przebiegu etapu szkolnego oraz prac pisemnych uczniów – do **19 lutego 2010 roku**.
4. Finał ustny i zakończenie konkursu – **23-25 kwietnia 2010 roku**.

IV – Załączniki –

- 1.** Wzory dokumentów: a) zgłoszenie udziału szkoły w konkursie; b) protokół z przebiegu etapu szkolnego.
2. Literatura podstawowa.
3. Literatura uzupełniająca.

Załącznik 1 a

....., dnia 2009r.

.....
(nazwa szkoły)

.....
ulica

.....
kod miasto

.....
telefon

.....
adres e-mailowy

**Komitet Organizacyjny Konkursu
„Historia i kultura Żydów polskich”
Fundacja Shalom
Pl. Grzybowski 12/16
00-104 Warszawa**

ZGŁOSZENIE SZKOŁY DO UDZIAŁU W KONKURSIE

Komisja szkolna konkursu „Historia i kultura Żydów polskich” zgłasza udział w konkursie w roku szk. 2009/2010.

1. Do udziału w konkursie zgłosiło się uczniów.
2. Skład komisji szkolnej:

imię i nazwisko

funkcja

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

.....
Przewodniczący
komisji szkolnej

.....
Dyrektor szkoły
(pieczęć)

..... , dnia 2010r.

 (nazwa szkoły)

 ulica

 kod miasto

 telefon

 adres e-mailowy

**Komitet Organizacyjny Konkursu
 „Historia i kultura Żydów polskich”
 Fundacja „Shalom”
 Pl. Grzybowski 12/16
 00-104 Warszawa**

**PROTOKÓŁ Z PRZEBIEGU ETAPU SZKOLNEGO KONKURSU
 „HISTORIA I KULTURA ŻYDÓW POLSKICH”**

1. Skład jury:

.....

2. Liczba uczestników w etapie szkolnym - uczniów.

3. Wyniki uczestników w etapie szkolnym:

Lp.	Imię i nazwisko ucznia	Klasa	Ocena pracy	Imię i nazwisko nauczyciela przygotowującego ucznia do konkursu

4. Komisja szkolna zgłasza do udziału w etapie centralnym następujących uczniów:

Lp.	Imię i nazwisko ucznia	Adres domowy ucznia; telefon

.....
 Przewodniczący
 komisji szkolnej

.....
 Dyrektor szkoły
 (pieczęć)

Załącznik 2 LITERATURA PODSTAWOWA

- Barbara Engelking, Feliks Tych, Andrzej Żbikowski, Jolanta Żyndul, pod red. naukową Feliksa Tycha, *Pamięć. Historia Żydów polskich przed, w czasie i po Zagładzie*, Warszawa 2004
Książka dostępna bezpłatnie dla bibliotek szkolnych. W celu otrzymania bezpłatnego egzemplarza szkoły mogą kontaktować się z Fundacją Shalom
- Janina Bauman, *Zima o Poranku*. Opowieść Dziewczynki z Warszawskiego Getta, wyd. ZNAK, Kraków 2009
- Philip Białowit, *Bunt w Sobiborze. Opowieść o przetrwaniu w polsce okupowanej przez Niemców*, Nasza Księgarnia, Warszawa 2008
- *Studia z dziejów Żydów w Polsce. Materiały edukacyjne dla szkół średnich i wyższych*, pod red. Zofii Borzymińskiej, t. 1 – 2, Warszawa 1995 (**pozycja dostępna w księgarni Żydowskiego Instytutu Historycznego**)
lub
Wybór źródeł do nauczania o Zagładzie Żydów na okupowanych ziemiach polskich. Materiały pomocnicze dla szkół ponadpodstawowych, wybór i opracowanie: zespół pod kierunkiem Aliny Skibińskiej i Roberta Szuchty, Stowarzyszenie Centrum Badań nad Zagładą Żydów, Warszawa 2009, (**pozycja dostępna od listopada 2009, bliższe informacje na stronie www.holocaustresearch.pl**)
- Robert Szuchta, Piotr Trojański, *Holokaust. Zrozumieć dlaczego*, Warszawa 2003.
- Andrzej Żbikowski, *Żydzi*, Wrocław 1997

Załącznik 3 LITERATURA PODSTAWOWA (dla szkół średnich)

Opracowania ogólne

- *Żydzi w Polsce. Dzieje i kultura. Leksykon*, pod red. Jerzego Tomaszewskiego i Andrzeja Żbikowskiego, Warszawa 2001
- *Najnowsze dzieje Żydów w Polsce w zarysie do 1950 roku*, pod red. Jerzego Tomaszewskiego, Warszawa 1993
- Alina Cała, Hanna Węgrzynek, Gabriela Zalewska, *Historia i kultura Żydów polskich. Słownik*, Warszawa 2000
- Andrzej Żbikowski, *Żydzi. Antysemityzm. Holokaust*, Wrocław 2001
- Janusz Tazbir, *Protokoły mędrców Syjonu. Autentyk czy falsyfikat*, Warszawa 1992

Historia do 1939 r.

- Ezra Mendelsohn, *Żydzi Europy środkowo-wschodniej w okresie międzywojennym*, Warszawa 1992
- Heiko Hauman, *Historia Żydów w Europie Środkowej i Wschodniej*, Warszawa 2000
- Zofia Borzymińska, Rafał Żebrowski, *Po-lin. Kultura Żydów polskich w XX wieku*, Warszawa 1993
- Marcin Wodziński, *Oświecenie żydowskie w Królestwie Polskim wobec chasydyzmu. Dzieje pewnej idei*, Warszawa 2003
- Martin Buber, *Opowieści chasydów*, Poznań 1986
- Artur Eisenbach, *Emancypacja Żydów na ziemiach polskich 1785–1870 na tle europejskim*, Warszawa 1988
- Alina Cała, *Asymilacja Żydów w Królestwie Polskim 1864–1897*, Warszawa 1989
- Jolanta Żyndul, *Zajścia antyżydowskie w Polsce w latach 1935–1937*, Warszawa 1994
- Eugenia Prokop–Janiec, *Międzywojenna literatura polsko-żydowska*, Kraków 1992
- Marian Fuks, *Żydzi w Warszawie*, Warszawa 1993
- *Dzieje Żydów w Łodzi 1820–1944*, pod red. Wiesława Pusia i Stanisława Liszewskiego, Łódź 1991
- *Dzieje Żydów w Polsce. Wybór tekstów źródłowych*, t. 1 – 6, Warszawa 1992–1994: (do nabycia w księgarni ŻIH)
 - *XI–XVIII wiek* – opr. Paweł Fijałkowski
 - *XIX wiek* – opr. Zofia Borzymińska
 - *1918–1939* – opr. Rafał Żebrowski
 - *Ideologia antysemicka 1848–1914* – opr. Andrzej Żbikowski
 - *Kalendarium* – opr. Rafał Żebrowski

Zagłada / Holokaust

- *Zagłada Żydów. Studia i materiały*, roczniki naukowe Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN; nr 1 Warszawa 2005, nr 2 Warszawa 2006, nr 3 Warszawa 2007, nr 4 Warszawa 2008, nr 5 Warszawa 2009
- Feliks Tych, *Długi cień Zagłady. Szkice historyczne*, Warszawa 1999 (dodruk 2003)
- *Pamiętnik Dawidka Rubinowicza*, Książka i Wiedza, Warszawa 2005
- *Dzieci żydowskie oskarżają*, Warszawa 1993
- *Dziennik Anny Frank*, Kraków 2000
- Jakub Poznański, *Dziennik z łódzkiego getta*, Warszawa 2002
- Cywia Lubetkin, *Zagłada i powstanie*, Warszawa 1999
- Halina Zawadzka, *Ucieczka z getta*, Warszawa 2001
- *Strażnik. Marek Edelman opowiada...*, Warszawa 2000
- Ruta Sakowska, *Ludzie z dzielnicy zamkniętej. Z dziejów Żydów w Warszawie w latach okupacji hitlerowskiej. Październik 1939 – marzec 1943*, wyd 2., Warszawa 1993
- Emanuel Ringelblum, *Kronika getta warszawskiego*, Warszawa 1988
- *Archiwum Ringelbluma. Dzień po dniu Zagłady*, praca zbiorowa, Ośrodek Karta, Warszawa 2008
- Perec Opczyński, *Reportaże z warszawskiego getta*, Stowarzyszenie Centrum Badań nad Zagładą Żydów we współpracy z Żydowskim Instytutem Historycznym, Warszawa 2009
- Izrael Gutman, *Walka bez cienia nadziei. Powstanie w getcie warszawskim*, Warszawa 1998
- Izrael Gutman, *Żydzi w Warszawie 1939–1943*, Warszawa 1994

- *Życie i zagłada Żydów polskich 1939-1945. Relacje świadków. Wybór i opracowanie Michał Grynberg, Maria Kotowska, Warszawa 2003*
- Jan Tomasz Gross, *Sąsiedzi. Historia zagłady żydowskiego miasteczka, Sejny 2000*
- Teresa Prekerowa, *Konspiracyjna Rada Pomocy Żydom w Warszawie 1942–1945, Warszawa 1982*
- *Ten jest z ojczyzny mojej. Polacy z pomocą Żydom – opr. Władysław Bartoszewski, Zofia Lewinówna, Warszawa 2008*
- *Za to groziła śmierć. Polacy z pomocą Żydom w czasie okupacji, pod red. Władysława Smólskiego, Warszawa 1981*
- „Żegota”. *Rada Pomocy Żydom 1942-1945. Wybór dokumentów poprzedzony wywiadem Andrzeja Friszke z Władysławem Bartoszewskim, oprac. Andrzej Kunert, Warszawa 2002*
- Ewa Kurek, *Dzieci żydowskie w klasztorach, Lublin 2001*
- Barbara Engelking-Boni, *Czas przestał dla mnie istnieć, Warszawa 1996*

Po 1945 r. - pamięć

- *Dzieje Żydów w Polsce 1944–1968. Teksty źródłowe – opr. Alina Cała, Helena Datner–Śpiewak, Warszawa 1977*
- Barbara Engelking, *Zagłada i pamięć. Doświadczenie Holokaustu i jego konsekwencje opisane na podstawie relacji autobiograficznych, Warszawa 1994*
- Grzegorz Berendt, August Grabski, Albert Stankowski, *Studia z historii Żydów w Polsce po 1945 roku, Warszawa 2000*
- Zofia Wóycicka, *Przerwana żatoba. Polskie spory wokół pamięci nazistowskich obozów koncentracyjnych, wyd. TRIO, Warszawa 2009*
- Theo Richmond, *Uporczywe echo. Sztetl Konin. Poszukiwanie, Poznań 2001*
- Shimon Redlich, *Razem i osobno, Sejny 2002.*
- Więż. *Pod wspólnym niebem. Tematy polsko – żydowskie. Wydanie specjalne, Kraków 1998*
- Jan Tomasz Gross, *Strach, wyd. ZNAK, Kraków 2008*

Kultura materialna i duchowa

- Aleksander Hertz, *Żydzi w kulturze polskiej, Paryż 1961, Warszawa 2003*
- Alan Unterman, *Encyklopedia tradycji i legend żydowskich, Warszawa 1994*
- Ninel Kameraz–Kos, *Święta i obyczaje żydowskie, Warszawa 1997*
- *Żyli wśród nas. Judaica polskie. Przewodnik turystyczny, Warszawa 1995*
- *Żydzi w Polsce. Obraz i słowo, pod red. Marka Rostworowskiego, Warszawa 1993*
- Maria i Kazimierz Piechotkowie, *Bramy nieba. Bożnice drewniane, Warszawa 1996*

Adresy

Instytut Pamięi Narodowej Biuro Edukacji Publicznej Oddział w Białymstoku

ul. Warsztatowa 1 15-637 Białystok
tel.: 085 – 664 73 74; fax.: 085 – 664 73 71

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau

ul. Więźniów Oświęcimia 20, 32-603 Oświęcim
tel.: 033 – 843 20 22; fax.: 033 – 843 19 34
e-mail: muzeum@auschwitz.org.pl; www.auschwitz.org.pl

Państwowe Muzeum Gross-Rosen Rogoźnica - Wałbrzych

Skr. Pocz. 217, 58-300 Wałbrzych
tel.: 074 – 855 90 07; fax.: 074 – 842 15 94
e-mail: pmgr@wb.onet.pl ; www.region-walbrzych.org.pl/grosrosen

Państwowe Muzeum na Majdanku

ul. Droga Męczenników Majdanka 67, 20-325 Lublin
tel.: 081 – 744 26 47; fax.: 081 – 744 05 26

Muzeum Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego

ul. Czerwonego Krzyża 7, 22-200 Włodawa
tel./fax.: 082 – 572 21 78

Fundacja JUDAICA, Centrum Kultury Żydowskiej na Kazimierzu w Krakowie

ul. Rabina Meiselsa 17, 31-058 Kraków
tel.: 012 – 423 55 95 (423 55 87); fax.: 012 – 423 50 34

Żydowski Instytut Historyczny im. E. Ringelbluma, Instytut Naukowo Badawczy w Polsce

ul. Tłomackie 3/5, 00-090 Warszawa
tel.: 022 – 827 92 21
www.jewishinstitute.org.pl; e-mail: secretary@jewishinstitute.org.pl